

LIETUVOS RESPUBLIKOS
TAURIŲJŲ METALŲ IR BRANGAKMENIŲ VALSTYBINĖS PRIEŽIŪROS
Į S T A T Y M A S

1995 m. liepos 3 d. Nr. I-996
Vilnius

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis

Šis įstatymas reglamentuoja tauriųjų metalų ir brangakmenių bei jų gaminių prabavimo tvarką, nustato tauriųjų metalų ir brangakmenių bei jų gaminių valstybinės priežiūros institucijų veiklos teisinius pagrindus ir privalomus reikalavimus ūkio subjektams, užsiimantiems komercinė-ūkine veikla, susijusia su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais.

2 straipsnis

Šio įstatymo paskirtis – ginti tauriųjų metalų ir brangakmenių vartotojų teises, saugoti jų bei valstybės interesus gaminant, perdirbant, superkant, realizuojant, naudojant, saugant ir pervežant, taip pat eksportuojant ir importuojant tauriuosius metalus bei brangakmenius.

3 straipsnis

Įstatyme vartojamos sąvokos:

taurieji metalai – auksas, sidabras, platinos grupės metalai (rutenis, rodis, paladis, platina, osmis ir iridis) visokio pavidalo: lydiniai, žaliava, pusfabrikačiai, pramoniniai gaminiai, jų laužas bei atliekos ir cheminiai junginiai;

brangakmeniai – natūralūs apdirbti bei neapdirbti brangieji akmenys: deimantai, smaragdai, rubinai, safyrai ir kiti juvelyriniai bei puošnieji akmenys (pagal Juvelyrinių akmenų, sidabro dirbinių, deimantų ir perlų tarptautinės konfederacijos CIBJO patvirtintą klasifikaciją) bei organinės kilmės brangakmeniai – gintaras ir perlai. Brangakmeniais taip pat laikomi deimantų laužas ir atliekos;

tauriųjų metalų perdirbimas – tauriųjų metalų išgavimas iš cheminių junginių, koncentratų ir pusfabrikačių, laužo bei atliekų;

tauriųjų metalų ir brangakmenių naudojimas – šių metalų ir brangakmenių apdirbimas, vartojimas gamybinėms, mokslinėms, socialinėms ir kultūrinėms reikmėms;

prabavimas – tauriųjų metalų, jų lydinių kokybės bei kiekybės, taip pat brangakmenių tapatybės ir charakteristikų nustatymas;

praba – Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) arba valstybės nustatytas standartas, kuris rodo lydinio, iš kurio pagamintas gaminyje, vertingumą ir santykinį tauriųjų metalų kiekį lydinio masės tūkstantyje dalių. Šio santykio ženklas įspaudžiamas gaminyje;

tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinė priežiūra – organizacinių-techninių ir teisinių priemonių sistema, užtikrinanti tauriųjų metalų ir brangakmenių gamybos, perdirbimo, supirkimo ir realizavimo, naudojimo, saugojimo ir pervežimo, taip pat tauriųjų metalų bei brangakmenių eksporto ir importo valstybinę kontrolę;

Lietuvos valstybinis kontrolinis prabavimo ženklas – nustatytas vieno pavyzdžio ženklas, patvirtinantis prabą;

įspaudavimas – prabavimo technologinė operacija, kurios metu tauriųjų metalų gaminiuose įspaudžiamas Lietuvos valstybinis kontrolinis prabavimo ženklas ir praba;

ūkio subjektai – juridiniai ir fiziniai asmenys, užsiimantys visokia komercinė-ūkine veikla, susijusia su tauriaisiais metalais, brangakmeniais bei jų gaminiais, nesvarbu, kokia nuosavybės forma ir įmonės rūšis;

gamintojo ženklas – specialus simbolis ar abreviatūra, patvirtinanti gaminių iš tauriųjų metalų gamintoją;

pagaminimo metų šifras – tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros institucijos nustatytas metų šifras, nurodantis, kada pagamintas gaminy;

tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai – juvelyriniai gaminiai su brangakmeniais ar be jų, dekoratyviniai bei buities dirbiniai, taip pat gamybai ir mokslui naudojami gaminiai iš aukso, sidabro ir platinos grupės metalų lydinių;

remediumas – leistinas nukrypimas praboje;

kokybės pažymėjimas – dokumentas, patvirtinantis brangakmenių tapatybę ir charakteristikas.

4 straipsnis

1. Visi tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai, skirti realizuoti Lietuvos Respublikoje ar eksportui, taip pat importuojami į Lietuvos Respubliką, turi atitikti šio įstatymo nustatytas prabas. Tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiuose turi būti įspauduotas Lietuvos valstybinis kontrolinis prabavimo ženklas, praba, gamintojo ženklas ir pagaminimo metų šifras arba šie gaminiai turi turėti kokybės pažymėjimą.

2. Jeigu yra Lietuvos Respublikos tarptautinė sutartis ar susitarimas dėl abipusio įspaudavimo bei kokybės pažymėjimo pripažinimo, tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai iš susitarusiųjų šalių gali būti eksportuojami arba importuojami be papildomo kontrolinio įspaudavimo bei kokybės pažymėjimo.

5 straipsnis

Lietuvos Respublikoje tauriųjų metalų ir brangakmenių bei jų gaminių valstybinę priežiūrą atlieka Lietuvos prabavimo rūmai šio įstatymo nustatyta tvarka.

6 straipsnis

1. Ūkio subjektai gali užsiimti Lietuvos Respublikoje komercine-ūkine veikla pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės arba jos pavedimu kitos institucijos išduotą leidimą (licenciją).

2. Ūkio subjektai, gaminantys tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius, privalo turėti gamintojo ženklą, kuris registruojamas Lietuvos prabavimo rūmuose.

II. PRABOS IR PRABAVIMAS

7 straipsnis

1. Lietuvos Respublikoje nustatomos šios tauriųjų metalų gaminių prabos:

- 1) platinos – 950;
- 2) aukso – 375, 500, 583, 585 ir 750;
- 3) sidabro – 800, 830, 875, 916 ir 925;
- 4) paladžio – 500 ir 850.

2. Aukso 500 ir 583 prabos, sidabro 875 ir 916 prabos leidžiamos tik taisant juvelyrinius ir kitus buities gaminius, kurie buvo pagaminti iki 1994 m. sausio 1 dienos.

3. Naujiems gaminiams bei skirtiems eksportui, taip pat importuojamiems tauriųjų metalų gaminiams nustatomos šios prabos:

- 1) platinos – 950;
- 2) aukso – 375, 585, 750;
- 3) sidabro – 800, 830, 925;
- 4) paladžio – 500, 850.

Tarptautinė standartizacijos organizacija nurodo šių prabų remediumą.

4. Plėvelinio aukso ir sidabro gaminiams nustatomos prabos nuo 910 iki 1000, kas 10 vienetų, t.y. 910, 920, 930, 940, 950, 960, 970, 980, 990, 1000.

5. Žaliojo plėvelinio aukso gaminiams nustatoma praba 750.

6. Dantų techninės produkcijos gaminiams nustatomos prabos:

1) aukso diskų – 916;

2) apkabėlių, lydmetalio ir kitų detalių – 750.

8 straipsnis

Lietuvos prabavimo rūmai prabuoja ir išspauduoja tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius bei išduoda kokybės pažymėjimą, jeigu šiuos gaminius pateikia:

1) ūkio subjektai;

2) valstybės institucijos, realizuojančios konfiskuotus gaminius iš tauriųjų metalų ir brangakmenių bei tauriųjų metalų ir deimantų laužą ir atliekas;

3) muziejai ir religinės konfesijos;

4) fiziniai asmenys (privačius daiktus).

9 straipsnis

Tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai atitinka prabą, jei santykinis gryno aukso, sidabro, platinos ar paladžio kiekis juose yra ne mažesnis kaip nurodyta praboje. Jei šis kiekis mažesnis, gaminys yra laikomas nustatytos iš eilės einančios žemesnės prabos, kuria ir yra išspauduojamas.

10 straipsnis

Lietuvos prabavimo rūmai nustato prabavimo metodus, bandinių parinkimo tvarką bei skaičių ir tai turi garantuoti prabavimo rezultatų patikimumą. Mokestis už prabavimo ir išspaudavimo bei kokybės pažymėjimų išdavimo paslaugas negali būti didesnis nei 5–10 procentų gaminio mažmeninės kainos. Šių ir kitų paslaugų mokestį nustato Lietuvos prabavimo rūmų steigėjas.

11 straipsnis

Lietuvos prabavimo rūmams pateikti tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai, neatitinkantys deklaruojamų prabų, taip pat brangakmeniai, neatitinkantys deklaruojamo kokybės pažymėjimo, jeigu pateikėjas sutinka, išspauduojami atitinkama žemesne praba arba išduodamas atitinkamas kokybės pažymėjimas. Šiuo atveju pateikėjas moka dvigubą mokestį. Lietuvos prabavimo rūmai apie deklaruojamos prabos ar kokybės pažymėjimo neatitikimą informuoja gaminius pateikusį ūkio subjektą ar fizinį asmenį, kuris turi teisę per 10 dienų pareikalauti, kad jo lėšomis būtų atliktas pakartotinis prabavimas. Jeigu ūkio subjektas nesutinka gaminio išspauduoti žemesne nei jo deklaruojama praba ar gauti atitinkamą kokybės pažymėjimą arba jei yra neigiami pakartotinio prabavimo rezultatai, gaminiai iš tauriųjų metalų ir brangakmenių grąžinami deformuoti (sulaužyti). Fiziniais asmenims (privatūs daiktai) grąžinami neišspauduoti ir be kokybės pažymėjimo.

12 straipsnis

1. Prabaudami tauriuosius metalus bei jų gaminius, Lietuvos prabavimo rūmai gali išlydyti reikiamą gaminių kiekį arba gaminio dalį.

2. Lietuvos prabavimo rūmai neatlygina žalos, atsiradusios deformavus (sulaužius) žemesnės nei deklaruota prabos ar neatitinkančius kokybės pažymėjimo gaminius.

13 straipsnis

1. Lietuvos valstybinio kontrolinio prabavimo ženklo pavyzdį tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

2. Lietuvos prabavimo rūmai saugo Lietuvos valstybinio kontrolinio prabavimo ženklo ir prabų įspaudų apsaugos laipsnių paslaptis.

3. Lietuvos prabavimo rūmai turi išimtinę teisę:

- 1) užsakyti pagaminti Lietuvos valstybinį kontrolinį prabavimo ženklą ir prabų įspaudus;
- 2) įspausti Lietuvos valstybinį kontrolinį prabavimo ženklą ir prabą;
- 3) išduoti kokybės pažymėjimą.

14 straipsnis

Lietuvos valstybinis kontrolinis prabavimo ženklas ir kiti įspaudai įspaudžiami ant tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių taip, kad nesumažėtų jų prekinė, vartojamoji ar meninė vertė. Jeigu nepakanka vietos arba jei tai yra neįmanoma, gaminių apibūdinantis įspaudas įspaudžiamas pritvirtintoje prie gaminio plomboje.

15 straipsnis

1. Lietuvos valstybinio kontrolinio prabavimo ženklo ir prabos įspaudai įspaudžiami mechaniniu būdu, o gamintojo ženklai ir pagaminimo metų šifras – liejimo ar mechaniniu būdu. Įspauduose vartojami arabiški skaitmenys.

2. Gamintojas įspaudžia gamintojo ženklą ir pagaminimo metų šifrą, kurį nustato Lietuvos prabavimo rūmai.

3. Brangakmeniams, kai yra nustatyta jų tapatybė ir charakteristikos, išduodami nustatytos formos kokybės pažymėjimai.

4. Gaminiai ne iš tauriųjų metalų, o jais tik padengti neįspauduojami.

16 straipsnis

1. Lietuvos valstybiniu kontroliniu prabavimo ženklu gali būti neįspauduojami šie tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai:

1) istorinę, archeologinę ar meninę vertę turintys gaminiai, jeigu įspauduoti jie netektų šios vertės;

2) ordinais, medaliai ir monetos;

3) smulkios įraižos, įpjovos, tauriųjų metalų inkrustacijos (kai jomis papuoštos dėžutės, vazos ir kiti daiktai);

4) prietaisų detalės, laboratoriniai indai ir kiti gaminiai, skirti mokslo, gamybos, medicinos ir kitiems tikslams, dantų protezavimo diskai, kurie tiekiami medicinos įstaigoms tiesiai iš juos gaminančių gamyklų, chirurginiai ir kiti instrumentai, plėvelinis auksas ir sidabras, liejiniai, juostos, lapai, viela ir kiti pusfabrikačiai. Tokiu atveju šie gaminiai privalo turėti prekinio ženklo įspaudą ar atitinkamą etiketę bei sertifikatą, o jų praba turi atitikti šios produkcijos standartų reikalavimus.

2. Lietuvos Respublikos finansų ministerija Lietuvos prabavimo rūmų teikimu turi teisę pakeisti šio įstatymo 7 straipsnyje nustatytas prabas.

III. TAURIŲJŲ METALŲ IR BRANGAKMENIŲ GAMINIŲ IMPORTAS IR EKSPORTAS, REALIZAVIMAS BEI PERDIRBIMAS

17 straipsnis

1. Į Lietuvos Respubliką importuoti tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai turi būti įspauduojami Lietuvos valstybiniu kontroliniu prabavimo ženklu. Turi būti patikrinta brangakmenių gaminių tapatybė ir charakteristikos bei išduoti kokybės pažymėjimai. Importuojantys ūkio subjektai pateikia šiuos gaminius Lietuvos prabavimo rūmams kokybės pažymėjimui gauti, prabuoti bei įspauduoti.

2. Be Lietuvos prabavimo rūmų kontrolinio įspaudavimo ar kokybės pažymėjimo gali būti realizuojami tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai:

1) jeigu įvežanti šalis yra pasirašiusi su Lietuvos Respublika tarptautinę sutartį ar susitarimą dėl įspaudavimo ir kokybės pažymėjimo abipusio pripažinimo;

2) monetos, ordinaai, garbės ženklai, prizai, išgraviruotos asmeninės dovanos, tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių siuntos bei prekės, gabenamos tranzitu.

18 straipsnis

1. Visi importuojami ar eksportuojami tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai turi atitikti šio įstatymo reikalavimus.

2. Lietuvos prabavimo rūmai gali leisti gaminti gaminius iš užsienio ūkio subjektų pateiktų tauriųjų metalų, kurių prabos neatitinka šio įstatymo 7 straipsnyje nustatytų prabų. Šiais atvejais prabų neatitinkantys gaminiai Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka turi būti grąžinami į užsienį. Šios tvarkos laikymąsi kontroliuoja Lietuvos prabavimo rūmai.

19 straipsnis

Lietuvos Respublikoje ūkio subjektams yra draudžiama prekiauti tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiiais, kurių prabos neatitinka šio įstatymo 7 straipsnyje nustatytų prabų ar be kokybės pažymėjimo.

20 straipsnis

Ūkio subjektai privalo:

1) tvarkyti tikslią tauriųjų metalų ir brangakmenių, taip pat tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių apskaitą, nurodydami prabą, masę ir kiekį;

2) nustatyta tvarka teikti statistines ataskaitas apie tauriųjų metalų ir brangakmenių, taip pat tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių įsigijimą, naudojimą bei likučius;

3) laikytis tauriųjų metalų ir brangakmenių, taip pat tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių realizavimo, supirkimo, perdirbimo, naudojimo, sandėliavimo, apskaitos, saugojimo ir transportavimo taisyklių, kurias rengia Lietuvos prabavimo rūmai ir tvirtina Lietuvos Respublikos finansų ministerija.

IV. TAURIJŲ METALŲ IR BRANGAKMENIŲ VALSTYBINĖS PRIEŽIŪROS INSTITUCIJOS

21 straipsnis

Tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros institucija Lietuvos Respublikoje yra Lietuvos prabavimo rūmai, kurių steigėjas yra Lietuvos Respublikos finansų ministerija.

22 straipsnis

1. Lietuvos prabavimo rūmai yra ne pelno organizacija, turinti juridinio asmens teises ir antspaudą su Lietuvos Respublikos herbu.

2. Lietuvos prabavimo rūmų įstatus tvirtina steigėjas – Lietuvos Respublikos finansų ministerija.

3. Lietuvos prabavimo rūmai atleidžiami nuo palūkanų už valstybinį kapitalą mokėjimo.

23 straipsnis

Lietuvos prabavimo rūmai:

1) kontroliuoja, kad ūkio subjektai laikytųsi šio įstatymo, valstybės standartų ir kitų norminių aktų reikalavimų;

2) nustato, ar ūkio subjektų ir fizinių asmenų pateikti taurieji metalai ir brangakmeniai, tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiai atitinka deklaruojamas prabas, brangakmenių tapatybę ir charakteristikas;

3) leidžia pagal savo kompetenciją instrukcijas ir kitus norminius aktus, kurie yra privalomi ūkio subjektams, organizuoja ir tikrina jų vykdymą;

4) kontroliuoja, kad ūkio subjektai, dirbdami su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais, tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiais, laikytųsi valstybės standartų, metrologijos taisyklių ir kitų norminių aktų reikalavimų;

5) atlieka tauriųjų metalų, brangakmenių, tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių, pagamintų Lietuvoje ar importuotų, kontrolinę analizę, prabavimą, nustato brangakmenių tapatybę ir charakteristikas;

6) atlieka Lietuvos valstybinio kontrolinio prabavimo ženklo ir prabų ženklų įspaudų bei kokybės pažymėjimų ekspertizę;

7) teikia pasiūlymus Lietuvos Respublikos finansų ministerijai dėl licencijų ūkio subjektams išdavimo, tvarko tokių ūkio subjektų apskaitą, registruoja gamintojų ženklus;

8) rengia pasiūlymus Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, kaip gerinti tauriųjų metalų ir brangakmenių bei jų gaminių apskaitą ir apsaugą;

9) sprendžia kitus jų kompetencijai priskirtus klausimus.

24 straipsnis

1. Lietuvos prabavimo rūmų vadovas kartu yra ir Lietuvos Respublikos vyriausiasis tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros inspektorius. Jį skiria pareigoms ir atleidžia iš jų finansų ministras. Lietuvos prabavimo rūmų vadovo pavaduotojas kartu yra Lietuvos Respublikos vyriausiojo tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros inspektoriaus pavaduotojas. Jį skiria pareigoms ir atleidžia iš pareigų Lietuvos prabavimo rūmų vadovas, suderinęs su Finansų ministerija.

2. Specialistai yra tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros pareigūnai.

25 straipsnis

Tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros pareigūnai pagal savo kompetenciją turi teisę:

1) pateikę tarnybinį pažymėjimą, nekliudomai lankytis visų Lietuvos Respublikos ūkio subjektų įmonėse bei organizacijose, taip pat jas kontroliuoti;

2) susipažinti su ūkio subjekto tvarkoma apskaita, technine ir kita dokumentacija bei taikomais standartais ir kitais šią veiklą reglamentuojančiais norminiais aktais;

3) atrinkti ir paimti produkcijos pavyzdžius, atskirus gaminius ekspertizei, bandymui ar analizei atlikti;

4) įstatymų nustatyta tvarka konfiskuoti realizuojamus tauriuosius metalus ir brangakmenius, tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius, kurių praba ar kokybės pažymėjimas neatitinka deklaruojamųjų, tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminius be prabų ar kokybės pažymėjimo, su padirbtomis (suklastotomis) prabomis arba kokybės pažymėjimais, taip pat tuos, kurie šio įstatymo 18 straipsnio antrojoje dalyje numatytais atvejais negražinami į užsienį;

5) sustabdyti tauriųjų metalų ir brangakmenių bei jų gaminių gamybą, perdirbimą, supirkimą, realizavimą, paslaugų teikimą, prekybą ir kitą su tuo susijusią veiklą, jeigu pažeisti šio įstatymo, taip pat kitų norminių aktų nustatyti reikalavimai ir metrologijos taisyklės;

6) uždrausti naudoti darbui su tauriaisiais metalais ir brangakmeniais, tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminiais matavimo prietaisus, jeigu jie neatestuoti arba pasibaigęs jų patikros laikas;

7) uždrausti tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių gamybą, realizavimą, paslaugų teikimą ir kitą su tuo susijusią veiklą, jeigu ūkio subjektai neturi licencijos verstis šia veikla arba nuolat pažeidžia šio įstatymo, valstybės standartų ar kitų norminių aktų reikalavimus;

8) tikrinti tauriųjų metalų ir brangakmenių, taip pat tauriųjų metalų ir brangakmenių gaminių apskaitą bei apsaugą ir kaip laikomasi šio įstatymo bei kitų norminių aktų;

9) duoti privalomus nurodymus ūkio subjektams;

10) teikti pasiūlymus Lietuvos Respublikos finansų ministerijai panaikinti ūkio subjektui licenciją, jeigu ūkio subjektas nuolat pažeidžia šio įstatymo, valstybės standartų ar kitų norminių aktų reikalavimus. Panaikinus licenciją, ji gali būti išduota iš naujo praėjus ne mažiau kaip vieneriems metams nuo ankstesnės licencijos panaikinimo;

11) įstatymo nustatyta tvarka skirti administracines nuobaudas pareigūnams ir asmenims už šio įstatymo pažeidimus.

V. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26 straipsnis

Ūkio subjektų ir fizinių asmenų skundus dėl tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros pareigūnų veiksmų per 30 dienų sprendžia Lietuvos prabavimo rūmų vadovas arba jo nesant – pavaduotojas. Pastarųjų sprendimai gali būti apskūsti Lietuvos Respublikos finansų ministerijai. Jeigu pareiškėjas nesutinka su Finansų ministerijos sprendimu, jis turi teisę per 10 dienų po sprendimo gavimo kreiptis į teismą.

27 straipsnis

Tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros pareigūnai privalo saugoti ūkio subjektų ir fizinių asmenų, naudojančių nuosavas technologijas ir medžiagas, autorinę ir komercinę paslaptį.

28 straipsnis

Tauriųjų metalų ir brangakmenių valstybinės priežiūros pareigūnai, taip pat kiti asmenys ir pareigūnai, pažeidę šio įstatymo reikalavimus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS